

Betænkning

over forslag til lov om ændring i lov om naturfredning.

(Afgivet af udvalget den 18. maj 1961).

Udvalget har holdt 15 møder og har herunder haft samråd med statsministeren, ligesom man har modtaget henvendelser fra følgende organisationer og institutioner:

Dansk Skovforening,
 Danmarks Naturfredningsforening,
 Naturfredningsrådet,
 Akadimirådet,
 Københavns magistrat,
 Århus kommune,
 Den danske Købstadforening,
 Foreningen „Bymæssige Kommuner“,
 Amtsrådsforeningen,
 De danske Grundejeres Landsorganisation,
 De samvirkende danske Landboforeninger,
 De samvirkende danske Husmandsforeninger,
 Den danske Landinspektørforening,
 Danske Elværkers Forening og
 Foreningen af Dommerfuldmægtige i Danmark.

Endvidere er udvalget gennem statsministeriet gjort bekendt med overfredningsnævnets stilling til de foreslåede lovændringer m. v.

Udvalget har under drøftelserne af de foreslåede ændringer i naturfredningsloven været inde på en række problemer med tilknytning til denne lovgivning og hertil græn-

sende lovgivningsområder. Udvalget har dog været enig med statsministeren i, at en helhedsløsning kun kan opnås i forbindelse med en dyberegående undersøgelse af disse forhold, og statsministeren har over for udvalget givet tilsagn om at ville ned sætte en kommission med den opgave at foretage en sådan undersøgelse og fremkomme med indstilling på grundlag heraf.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, det radikale venstres og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med nedenstående af statsministeren, henholdsvis udvalget, foreslåede ændringer, hvorom der henvises til de hosstående bemærkninger.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) udtaler, at det ikke kan stemme for de i lovforslaget foreslåede ændringer under nr. 12 og 15 til lovens §§ 22 og 25 eller de af statsministeren i betænkningen stillede ændringsforslag under nr. 11 og 14. Mindretallet stiller i stedet for under nr. 10 og 13 sine egne ændringsforslag til de omhandlede paragraffer og vil i øvrigt redegøre nærmere for sin stilling til lovforslaget som helhed ved dettes 2. behandling.

Ændringsforslag.

Af statsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til lovforslagets tekst.

1) Den under nr. 1 foreslåede ændring af lovens § 2, stk. 1, affattes således:

„1. I § 2, stk. 1, udgår 3. og 4. punktum, og i stedet for indsættes:

„Inden for en omkreds af 100 m fra jordfaste fortidsminder må der ikke uden tilladelse af fredningsnævnet, der om sagen skal indhente udtalelse fra nationalmuseet, opføres bygninger, skure, master o. lign. eller foretages beplantninger, ændringer i terrænet eller andre foranstaltninger, der i væsentlig grad kan virke skæmmende eller ødelæggende på det pågældende fortidsminde. I skove og plantager, hvor bevoksning forefandt for 1. marts 1961, kan nyplantning dog findes sted, men beplantninger skal holdes i en afstand af mindst 5 m fra fortidsmindets fod. Fredningsnævnet kan efter indhentet udtalelse fra nationalmuseet under hensyntagen til terrænformer, udsigtsforhold m. v. ændre 100 m-zonens afgrænsning, når dens areal ikke forøges.““

Af udvalget, tiltrådt af statsministeren:

2) Efter nr. 2 indsættes som nyt nummer:

„0. I § 3, stk. 2, indsættes efter 3. punktum som nye punkummer:

„Medlemmet eller suppleanten skal vælges uden for amtsrådets henholdsvis kommunalbestyrelsens eller borgerrepræsentationens midte. Hvor en fredningssag udelukkende eller tillige angår en ejendom, der tilhører vedkommende kommune, må kun

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Ved ændringsforslaget sikres, at nyplantninger i en afstand af 5 m fra fortidsminders fod fortsat kan finde sted i skove og plantager, hvor bevoksning forefandt for 1. marts 1961.

Til nr. 2 og 3.

Da der såvel i udvalget som af overfredningsnævnet er ytret tvivl om hensigtsmæssigheden af den i lovforslagets nr. 4 foreslåede bestemmelse, hvorefter de i retsplejelovens § 60 for dommere fastsatte habilitetsregler skulle udstrækkes til også at gælde for fredningsnævnenes medlemmer, foreslås det ved ændringsforslag nr. 3, at denne bestemmelse skal udgå af lovforslaget.

den uden for amtsrådet, henholdsvis kommunalbestyrelsen eller borgerrepræsentationen, valgte person deltage i sagens behandling.““

3) Nr. 4 udgår.

Af statsministeren, tiltrådt af udvalget:

4) Efter nr. 4 indsættes som nyt nummer:
„0. § 4 affattes således:

„§ 4. Der oprettes et for hele landet fælles overfredningsnævn bestående af en af statsministeren udnævnt formand, fire af folketinget valgte medlemmer samt to af højesteret blandt rettens dommere valgte medlemmer. På samme måde udnævnes eller vælges suppleanter for medlemmerne. Suppleanter for de af højesteret valgte medlemmer kan om fornødent vælges uden for rettens midte blandt andre personer, der opfylder de almindelige betingelser for udnævnelse til højesteretsdommere. Samtlige valg gælder for 4 år.

Stk. 2. Overfredningsnævnets forretningsorden fastsættes af statsministeren.

Stk. 3. Der nedsættes 2 ankenævn, det ene for København og øernes amter, det andet for Jyllands amter. Ankenævnene består af 3 medlemmer. Som formand beskikker statsministeren efter samråd med justitsministeren en af vedkommende landsrets dommere. De to andre medlemmer vælges af folketinget. Samtlige valg gælder for 4 år.““

5) Den under nr. 6 foreslåede tilføjelse til § 10 affattes således:

„6. I § 10 indsættes som nyt stykke foran stk. 1:

„Når et spørgsmål om fredning eller færdselsret er rejst af fredningsnævnet eller indbragt for dette, og omfanget og beskaffenheden af den fredning, som nævnet efter det foreliggende mener kan komme på tale, kan

I stedet for foreslås ved ændringsforslag nr. 2 indsat en ny bestemmelse i § 3, stk. 2, hvorved der gives en særlig regel med henblik på en bestemt situation, der har voldt tvivl i praksis, nemlig hvorvidt et kommunalvalgt medlem af fredningsnævnet, som tillige er medlem af kommunalbestyrelsen, kan deltage i en fredningssag, der angår en af kommunen ejet ejendom. Andre tilfælde af partiskhed hos medlemmerne vil som hidtil være at behandle efter almindelige retsgrundsætninger.

Til nr. 4.

Ved den foreslåede ændrede affattelse af § 4 indsættes for det første en bestemmelse om udpegning af suppleanter for overfredningsnævnets medlemmer. Dette forslag skyldes et ønske om at reducere og fordele medlemmernes stigende arbejdsbyrde. Også forslaget om, at suppleanter for de af højesteret udpegede medlemmer kan udpeges uden for rettens midte, er motiveret med et tilsvarende ønske om reduktion af rettens dommers arbejdsbyrde.

For det andet foreslås oprettet to ankenævn, der ligeledes skal virke aflastende for overfredningsnævnet ved endelig afgørelse af visse dispensationssager, mens overfredningsnævnet som før skal træffe afgørelse i de egentlige fredningssager.

Til nr. 5.

Den foreslåede ændring skyldes et af overfredningsnævnet fremsat ønske om at undgå, at omfattende og ikke i alle detaljer gennemarbejdede fredningsforslag får den i loven beskrevne suspenderende virkning, herunder indebærer risiko for forsinkelseserstatning, forinden der af det pågældende fredningsnævn er taget foreløbig stilling til sagens omfang.

fastlægges, påhviler det nævnet at indrykke bekendtgørelse i Statstidende og efter bestemmelse af nævnets formand i et eller flere af de stedlige blade om sagens genstand og omfang og samtidig at underrette ejeren af den pågældende ejendom. Når bekendtgørelse har fundet sted i Statstidende, må der ikke foretages noget, der kan danne hindring for eller vanskeliggøre sagens gennemførelse. Blicher sagen ikke gennemført, skal fredningsnævnet, henholdsvis overfredningsnævnet, på begæring ved kendelse afgøre, hvorvidt og da hvilken erstatning der tilkommer ejeren eller andre i anledning af sket forsinkelse.““

Af *udvalget*, tiltrådt af *statsministeren*:

6) Den under nr. 10 foreslåede ændring af § 17, stk. 1, affattes således:

„10. § 17, stk. 1, affattes således:

„Af erstatningen udredes tre fjerdedele af statskassen. Den sidste fjerdedel udredes af det pågældende amtsfond og de i amtsråds-kredsen beliggende købstadkommuner efter folketal i henhold til den senest offentliggjorte folketælling. Ligger den fredede ejendom helt i København, Frederiksberg, købstæderne eller flækkerne i de sønderjyske landsdele, udredes denne fjerdedel dog alene af den pågældende kommunale kasse. Ligger ejendommen dels i en by og dels i en amtsrådskreds eller i flere amtsrådskrede, træffer indenrigsministeren bestemmelse om fordelingen af den de kommunale kasser påhvilende fjerdedel af erstatningen.““

7) Efter nr. 10 indsættes som nyt nummer:

„00. § 17, stk. 2, affattes således:

„Stk. 2. I tilfælde, hvor det drejer sig om en sag, der vil medføre store udgifter, jfr. § 21, stk. 1, og hvor sagen har betydning for hele landet eller store dele deraf, medens den by- eller amtskommune, hvori det pågældende område ligger, ikke har særlig interesse i sagen, kan overfredningsnævnet ved enstemmig beslutning bestemme, at statskassen skal udrede indtil ni tiendedele af erstatningen.““

Til nr. 6 og 7.

I betragtning af, at fredninger som oftest foretages af hensyn til store og ikke klart afgrænsede befolkningsgrupper og områder, og at fredningerne med den udvikling, der især finder sted på transportområdet, kommer til at tjene stadig større befolkningsgrupperes interesse, er det fundet rimeligt at lade statskassen bære en større andel af de med fredningerne følgende erstatninger. Det er derfor under nr. 6 foreslået, at statskassens andel forhøjes fra halvdelen til tre fjerdedele.

Ændringsforslaget under nr. 7 er en følge af den under nr. 6 foreslåede ændring.

Af *statsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

8) Efter nr. 11 indsættes som nyt nummer:

„**00.** § 19, stk. 1, affattes således:

„De af fredningsnævnet afsagte endelige kendelser og trufne beslutninger kan, bortset fra de i § 30 a omhandlede afgørelser, indbringes for overfredningsnævnet. Indbringelse kan foretages af ejeren eller af andre i ejendommen berettigede, som har givet møde under sagen, af et ministerium, af en i sagen interesseret kommunalbestyrelse eller af en forening eller institution, der er anerkendt i henhold til § 6.““

9) Efter nr. 11 indsættes som nyt nummer:

„**00.** Til § 19 føjes som nyt stk. 8:

„*Stk. 8.* Under overfredningsnævnets behandling af en af fredningsnævnet truffet afgørelse må der ikke foretages noget, der kan danne hindring for eller vanskeliggøre sagens gennemførelse. Bestemmelsen i § 10, stk. 1, sidste punktum, finder tilsvarende anvendelse med hensyn til den ved overfredningsnævnets behandling skete forsinkelse.““

Af et *mindretal* (Jens Chr. Christensen, Axel Kristensen, Thestrup, Knud Thomsen, Ib Thyregod, H. C. Toft og Østergaard):

10) Den under nr. 12 foreslåede ændring af § 22 affattes således:

„**12.** § 22 affattes således:

„**§ 22.** Uden for byer og bymæssige bebyggelser og uden for områder, der er omfattet af en godkendt byudviklingsplan eller byplan (dispositionsplan), må bygningsmyndighederne ikke meddele tilladelse til opførelse af bygninger, bortset fra sådanne, der alene tjener landbrug, skovbrug, fiskerierhvervet eller andet på stedet naturligt erhverv, samt lokal helårsbeboelse, før bygningsmyndigheden har meddelt fredningsnævnet, at andragende om sådant byggeri foreligger, og der er givet fredningsnævnet 4 ugers frist til at rejse fredningssag i henhold til nærværende lovs § 1.““

Til nr. 8.

Den foreslåede ændring er en følge af den under ændringsforslag nr. 4 foreslåede oprettelse af 2 ankenævn.

Til nr. 9.

Ændringsforslaget er en følge af, at den i den hidtidige § 22 indeholdte bestemmelse foreslås overført til lovens § 10 som et nyt stk. 1.

Til nr. 10.

Ved ændringsforslaget tilsigtes bl. a. at fritage den enkelte bygherre for at skulle skønne over, om det af ham planlagte byggeri er af en sådan art, at der skal indhentes tilladelse hertil fra fredningsnævnet.

Af *statsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Chr. Christiansen, Ove Hansen, Frode Jakobsen, Kai Jensen, Lund Jensen, Helge Larsen, Waldemar Laursen, Mørk, Carl Petersen og Vivike):

11) Den under nr. 12 foreslåede ændring af § 22 affattes således:

„12. § 22 affattes således:

„§ 22. Uden for byer og bymæssige bebyggelser og uden for områder, der er omfattet af en godkendt byudviklingsplan eller byplan (dispositionsplan), må der ikke uden fredningsnævnets tilladelse opføres bygninger bortset fra sådanne, der alene tjener landbrugs-, skovbrugs-, fiskerierhvervet eller andet på stedet naturligt erhverv samt lokal helårsbeboelse.

Stk. 2. Såfremt fredningsnævnet nægter tilladelse efter stk. 1, kan nævnet samtidig efter påstand herom give erstatning til ejeren.“

Af *statsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

12) Efter nr. 14 indsættes som nyt nummer:

„00. § 23, stk. 6, 2. punktum, affattes således:

„Hvor sådanne adgangsveje savnes, kan fredningsnævnet henvende sig til vedkommende kommunalbestyrelse, der drager omsorg for, at en dertil brugelig offentlig sti udlægges og optages på kommunens stifortegnelse i overensstemmelse med bestemmelserne i kap. V i lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelsen af de offentlige veje.“

Til nr. 11.

Ved ændringsforslaget fastslås det, at der inden for de omhandlede områder skal indhentes tilladelse til opførelse af enhver bygning bortset fra sådanne, der alene tjener landbrugs-, skovbrugs-, fiskerierhvervet eller andet på stedet naturligt erhverv samt lokal helårsbeboelse. Til gengæld gives der, såfremt fredningsnævnet nægter en sådan tilladelse, nævnet adgang til efter påkrav at give erstatning.

Der er inden for flertallet enighed om, at den omhandlede rådighedsindskrænkning, der dog ikke er en i henhold til grundlovens § 73 erstatningsforpligtende ekspropriationsbestemmelse, i visse tilfælde kan komme til at virke ubillig over for en grundejer, hvis fredningsnævnet ikke har mulighed for samtidig med at meddele afslag på et andragende om bebyggelse efter begæring at give den pågældende en vis billighedsersatning.

Flertallet er endvidere enig om, at denne billighedsersatning normalt ikke kan omfatte erstatning for påstået tab, som følger af, at en planlagt udstykning ikke kan gennemføres. Der vil således ikke ved den foreslåede bestemmelse i stk. 2 være skabt hjemmel for at yde erstatning til lodsejere, der har erhvervet en landbrugsejendom med henblik på udstykning til sommerhusbebyggelse eller lignende.

Til nr. 12.

Ændringsforslaget er nødvendiggjort ved en ved lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelsen af de offentlige veje stedfunden ophævelse af lov af 4. juli 1850 angående gangstier i offentligt øjemed.

Af *mindretallet* under nr. 10:

13) Den under nr. 15 foreslåede tilføjelse til lovens § 25 affattes således:

„15. Til § 25 føjes som et nyt stykke efter stk. 3:

„Stk. 4. Inden for en afstand af 100 m fra indsøer med en vandflade på mindst 7 ha og fra offentlige vandløb med en bundbredde på mindst 5 m må der ligeledes kun bygges med fredningsnævnets tilladelse, jfr. næstsidste stykke, medmindre en væsentlig bebyggelse inden for disse afstande allerede er begyndt inden den 1. marts 1961. Reglen i stk. 2, sidste punktum, finder tilsvarende anvendelse. Bestemmelserne er ikke til hinder for opførelse af de for landbrugs-, skovbrugs- eller fiskerierhvervet nødvendige bygninger og gælder ikke for befæstningsanlæg og havnearealer.““

Af *statsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr. 11:

14) Den under nr. 15 foreslåede tilføjelse til lovens § 25 affattes således:

„15. Til § 25 føjes som et nyt stykke efter stk. 3:

„Stk. 4. Inden for en afstand af 300 m fra indsøer med en vandflade på mindst 3 ha og fra offentlige vandløb med en bundbredde på mindst 5 m og inden for en afstand af 100 m fra de i lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelsen af de offentlige veje under § 3, stk. 2 a)-d), nævnte hovedlandeveje og landeveje må der ligeledes kun bygges med fredningsnævnets tilladelse, jfr. næstsidste stykke, medmindre en væsentlig bebyggelse inden for disse afstande allerede er begyndt inden den 1. marts 1961. Reglen i stk. 2, sidste punktum, finder tilsvarende anvendelse. Bestemmelserne er ikke til hinder for opførelse af de for landbrugs-, skovbrugs- eller fiskerierhvervet nødvendige bygninger og gælder ikke for befæstningsanlæg og havnearealer.““

Af *statsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

15) Efter nr. 15 indsættes som nyt nummer:

„00. I § 25, næstsidste stykke, tilføjes efter „2.“: „og 4.““

62 Udvalgenes betænkninger m. m.

Til nr. 13.

De i ændringsforslaget foreslåede friholdelseszoner anses for tilstrækkelige til at sikre vore søbredder og åbredder mod en skæmmende bebyggelse. Samtidig har man udeladt den i lovforslaget foreslåede triholdelseszone omkring vejene, idet man finder, at en sådan på en unødvendig måde vil besværliggøre en naturlig udvikling inden for bl. a. de mindre byer og landsbyer.

Til nr. 14.

Ændringsforslaget er hovedsagelig af redaktionel karakter, dog klargøres det, at der for vandløbenes vedkommende er tale om bundbredden, som for ethvert offentligt vandløb er fastlagt i regulativ udstedt i henhold til vandløbslov nr. 214 af 11. april 1949 kap. V.

Til nr. 15.

Ændringsforslaget er af redaktionel karakter.

16) Efter nr. 17 indsættes som nyt nummer:

„00. Efter § 30 indsættes som ny § 30 a:

„§ 30 a. Fredningsnævnets afgørelser i de i § 25, stk. 2 og 4, og i § 30 omhandlede sager kan indbringes for vedkommende ankenævn. § 19, stk. 1, 2. punktum, og stk. 2, stk. 6 og stk. 7, finder tilsvarende anvendelse. Ankenævnets afgørelser er endelige.““

17) Efter nr. 17 indsættes som nyt nummer:

„00. I § 32, stk. 2, indsættes efter ordet „overfredningsnævnet“: „, ankenævnene“, og i stk. 6 indsættes efter ordet „overfredningsnævnets“: „ , ankenævnenes“.“

18) Efter nr. 18 indsættes som nyt nummer:

„00. I § 35, 4. og 5. punktum, ændres ordene „overfredningsnævnet“ og „overfredningsnævnets“ til henholdsvis: „vedkommende ankenævn“ og: „ankenævnets“, og efter 4. punktum indsættes som nyt punktum: „§ 19, stk. 2, stk. 6 og stk. 7, finder tilsvarende anvendelse.““

19) Efter nr. 20 indsættes som nyt nummer:

„00. Efter § 42 indsættes som ny paragraf:

„§ 43. Lov nr. 140 af 7. maj 1937 om naturfredning med senere ændringer optages til revision i folketingsåret 1964-65.““

Til nr. 16-18.

Ændringerne er følger af den under ændringsforslag nr. 4 foreslåede oprettelse af 2 ankenævn.

Til nr. 19.

Statsministeren har med udvalget været enig i, at det ville være ønskeligt, om naturfredningsloven efter en kommissionsbehandling kunne optages til revision efter en kortere årrække.

Jens Chr. Christensen.

Chr. Christiansen.

Ove Hansen.

Frode Jakobsen.

Kai Jensen.

Lund Jensen.

Axel Kristensen.

Helge Larsen,

Waldemar Laursen.

næstformand.

Mørk.

Carl Petersen,
formand.

Thestrup.

Knud Thomsen.

Ib Thyregod.

H. C. Toft.

Vivike.

Østergaard.